

УДК 911.3+379.8

ТЕМАТИЧНА ТА ВНУТРІШНЬОРЕГІОНАЛЬНА СТРУКТУРИ ФЕСТИВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Оксана Яроменко, Олексій Токар, Тамара Бабей

*Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені
академіка Степана Дем'янчука,
вул. Фабрична, 12 б, м. Рівне, Україна, 33016,
E-mail: Yaromenko_ov@ukr.net*

Висвітлено географію фестивальної діяльності як складової туристичного продукту Рівненської області. Описано просторово-часові закономірності фестивального руху області за кількістю фестивалів, масштабом проведення та тематичними напрямками. Перелічено центри фестивального туризму в Рівненській області. Запропоновано картографічну модель видової та внутрішньорегіональної структури фестивального туризму Рівненщини. Визначено перспективи розвитку регіонального фестивального туризму.

Ключові слова: фестиваль; регіон; фестивальна діяльність; фестивальний туризм.

Постановка проблеми. У Рівненській області фестивальний туризм є важливою складовою туристичного продукту в рекреаційно-туристському комплексі регіону та має пріоритети для розвитку. Практично в усіх районах області щороку проводять фестивальні заходи місцевого, регіонального та міжнародного значення. Щоб сприяти розвитку фестивального туризму в області та привернути увагу туристів, вважаємо за доцільне виокремити види фестивального мистецтва та регіональні центри фестивального туризму на Рівненщині, окреслити програму сприяння розвитку фестивального руху. Регіональними центрами фестивального туризму можуть бути міста, які обирають за принципом масштабності проведення та можливості репрезентації тієї чи іншої події. Отож аналіз видової та внутрішньорегіональної структур фестивального туризму Рівненської області є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку фестивального туризму поодинокі висвітлені у працях А. Бабкіна, О. Бейдика, Ж. Бучко, В. Грицку, Ю. Грицку-Андрієш, М. Крачила, О. Коваль, Л. Медвідь, Т. Панасенко, І. Смаля та інших. З проблем фестивального туризму Рівненської області здебільшого трапляються публікації про окремі фестивальні заходи культурно-просвітницького спрямування.

Метою нашого дослідження є узагальнення та систематизація існуючих даних про фестивалі на Рівненщині, визначення тематичної та внутрішньорегіональної структур. Відповідно до поставленої мети у статті передбачено вирішення таких завдань: дати характеристику фестивального туризму як складового туристичного продукту області; дослідити просторово-часову організацію фестивалів за масштабом проведення та тематичними напрямками; охарактеризувати розміщення центрів

фестивального туризму в Рівненській області; дослідити перспективи розвитку фестивального туризму у контексті завдань регіонального розвитку.

Виклад основного матеріалу. Чинниками фестивальної діяльності, що вважають його тематичну та внутрішньорегіональну структури, окрім природно-ресурсного та історико-культурного потенціалу, виступають матеріально-технічне та фінансове забезпечення, рівень розвитку соціальної інфраструктури, транспортна доступність, реклама тощо. Під час фестивалю за певною тематикою простежуємо певну прив'язку окремого виду до відповідної території [3].

Розглянемо тематичну та внутрішньорегіональну фестивальну діяльність Рівненщини.

Серед видів фестивалів за тематикою у Рівненській області відбуваються: екологічні фестивалі; алкофестивалі (зокрема, пивні); етнофестивалі; мистецькі: артфестивалі, фотофестивалі, кінофестивалі (фестивалі категорії «А» та короткометражного кіно), музичні фестивалі (серед яких естрадної та сучасної музики, духовної та народної музики, академічної музики, авторської пісні, джаз-фестивалі), хореографічні; театральні та літературні (зокрема, гумористичні); фестивалі історичної реконструкції. За тематикою у відсотковому співвідношенні в регіоні переважають музичні фестивалі (рис. 1). Здебільшого заходи проводять з квітня до жовтня – у теплий сезон року. Найбільше це стосується концертних фестивалів, які мають чималу глядацьку аудиторію. На Рівненщині за масштабами організації серед фестивалів до послуг туристів найбільше обласних заходів (53 %), 27 % складають міжнародні та 20 % – національні фестивалі. Незважаючи на велику кількість фестивалів, міжнародний статус мають лише окремі з них.

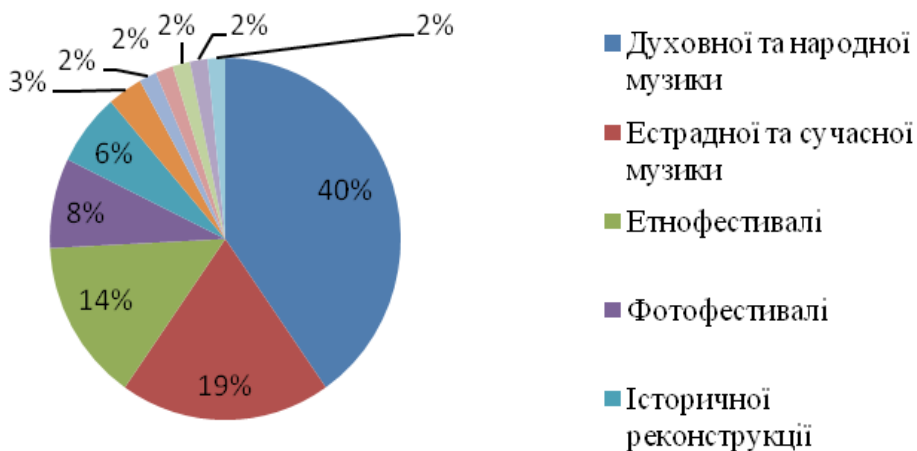

Рис. 1. Структура фестивалів Рівненщини за тематикою

Як відомо, міжнародні фестивалі передбачають приїзд туристів із трьох і більше країн та мають великі масштаби охоплення. Хронологічно сезон фестивалів відкриває Слов'янський фестиваль «Коляда», що має статус міжнародного та проводиться щорічно у місті Рівне, під час святкування Водохреща за участю

фольклорних колективів Рівненщини, загалом України з-за кордону. Унікальною родзинкою фестивалів у м. Рівне та області загалом є Міжнародний молодіжний фестиваль традиційної народної культури «Древлянські джерела», що відбувається в дні святкування Незалежності України та приурочений до Дня міста Рівне: має статус фестивалю СIOFF (Міжнародної ради організацій фестивалів фольклору) та IOF (Міжнародної організації з народної творчості) – організації, що співпрацюють з ЮНЕСКО. Головними цілями фестивалю є відтворення звичаїв та обрядів, знайомство з традиційною культурою різних країн та народів, поглиблення взаєморозуміння між молоддю різних країн та водночас інтеграція України до світового культурного простору [1; 2]. Міжнародним джазовим фестивалем, в якому об'єднані жанри мистецтва з джазовою музикою, є «Art Jazz Cooperation». Міста Луцьк та Рівне на час проведення фестивалю стають центрами культурного життя з унікальним поєднанням різноманітних жанрів мистецтва: музики, фотомистецтва, хореографії та живопису. Щороку в травні у м. Рівне проводять Міжнародний конкурс молодих виконавців «Шоу–«Західний регіон»» за участю іноземних та українських виконавців.

Отже, серед міжнародних фестивалів найпоширенішими є музичні фестивалі – як духовної та народної, так і сучасної та естрадної музики: проводять етнічні фестивалі, в яких поєднуються християнські та язичницькі звичаї. Відомими за межами області є фотофестивалі. Міжнародні фестивалі проводять зазвичай в обласному центрі, до якого є зручне транспортне сполучення та достатня інфраструктура закладів розміщення туристів, ресторанного бізнесу і громадського харчування. Також у м. Рівне спеціалізовані заклади можуть надавати площі для фестивальных дійств.

Серед всеукраїнських фестивалів, що відбуваються на Рівненщині, найбільшу частку становлять музичні фестивалі, завдяки яким прихильники певних напрямів музики мають змогу побачити на одній сцені улюблених виконавців та гурти, що тільки розпочинають свою творчість. Часто приїзд у певний населений пункт знаменитого виконавця або музичного колективу активізує притік туристів, іноді навіть з зарубіжжя. До найпопулярніших музичних фестивалів у Рівненській області належать Всеукраїнський фестиваль дитячих та молодіжних хорів «Весняний передзвін» та Всеукраїнський фестиваль-конкурс молодих виконавців «З Народного джерела», що відбувається в м. Рівне щорічно за участю фольклорних колективів та виконавців народної музики. Найатрактивнішими всеукраїнськими фестивалями області вважаємо Всеукраїнський молодіжний рок-поп фестиваль «Тарас Бульба» та Всеукраїнський фестиваль гумору «Лауреат Нобельської премії». Молодіжний рок-поп фестиваль «Тарас Бульба» відбувається у м. Дубно і відомий далеко за межами Рівненщини та вважається одним з найкращих рок-фестивалів країни. Проект націлений на розвиток та популяризацію сучасної молодіжної культури, сприяє піднесенню української ідеї серед молоді, зростанню професійності українських виконавців. Під час проведення Всеукраїнського фестивалю гумору «Лауреат Нобельської премії» у селі Нобель Зарічянського району поліська провінція на кілька днів стає «столицею» українського гумору, що має свої традиції. Всеукраїнський фестиваль молодого аматорського кіно «DVERY» уперше відбувся у м. Рівне 2011 р. за участю сценаристів та режисерів [2; 3]. Зазначимо, що фестивалів національного рівня у структурі фестивального туризму області найменше. Ця діяльність потребує

активізації та нових креативних ідей з метою популяризації природної та історико-культурної спадщини Рівненщини в Україні.

Свята, що проводять у межах кількох сіл або в одному з міст, є регіональними. У межах регіону відбуваються етнофестивалі, музичні фести, фестивалі історичної реконструкції та інші. Етнофестивалі включають музичну програму етнічного спрямування, а також різноманітні ігри, майстер-класи, літературні читання, ярмарки тощо. Найвідоміші з них Відкритий регіональний етно-тур-фест «Бурштиновий шлях» (сmt Володимирець), фестивальна програма якого розкриває автентичний побут жителів Українського Полісся, дає змогу скуштувати традиційні українські страви, брати участь у туристично-спортивних акціях. Фестиваль проводять на базі унікального об'єкта – вузькоколійної залізниці Антонівка–Зарічне, що є справжнім відкриттям для любителів раритетної техніки та цінителів історії [1].

Етнофестиваль вперше проводили 2011 р. Він запам'ятовується мальовничими ландшафтами Надслучанської Швейцарії, що на березі річки Случ, носить назву Відкритий молодіжний фестиваль «Горлиця» (с. Маринин Березнівського району). Окрім виступів відомих етнотуртів, організатори пропонують гостям опанувати боді-арт, плетіння з рогози, виготовлення виробів з дерева, гончарство, народну вишивку, навчитися народних танців Полісся і власноруч виготовити ляльку-мотанку. Звичаєво-обрядову сферу життя поліщуків відтворює обласний фестиваль народного мистецтва «Водіння куста», що проводять у с. Сварицевичі Дубровицького району. Цей унікальний дохристиянський обряд донині зберігся лише на Рівненщині. Захід проводять щорічно на 50-й день після Пасхи з метою відродження та збереження багатотомової спадщини Поліського краю, народних звичаїв та обрядів, сприяння автентичного фольклору у піснях, музиці, дійстві, костюмах, етнографічній атрибутиці тощо [1; 2]. Обласне традиційне свято «Зелене Купало в літо упало» – це фестиваль народного мистецтва, приурочений до народного свята дня Івана Купала, що відбувається з метою популяризації народної творчості, відродження свят та обрядів українського народу – гулянь, характерних давньоруським слов'янам.

Щороку Рівненський обласний краєзнавчий музей запрошує народних майстрів України в м. Рівне на Обласне фольклорно-етнографічне свято «Музейні гостини», присвячене Міжнародному дню музеїв, де майстри презентують свої уміння: вироби з дерева, глини, каменю, вишивку, художні картини, сувеніри, випічку, фітотерапевтичні препарати тощо.

Музичний фестиваль «Літо у Скольмо» є грандіозним концертом під відкритим небом. Проводять його у сmt Клевань на території готельно-ресторанного комплексу «Скольмо». Особливу популярністю у молоді користується «Aqua DJ's Parade» – щорічний фестиваль електронної музики, масштабний рейв за участі відомих українських діджеїв, музикантів та продюсерів, що проходить у с. Хрінники Демидівського р-ну. Щорічний фестиваль рок-музики «ДеТоНація» у м. Костопіль є молодим проектом, основна мета якого – сприяння розвитку української музики та культури, творчій реалізації музичних колективів.

Щорічно на Рівненщині відбувається молодіжний мистецький соціально-екологічний фестиваль «Біле озеро». Він триває упродовж двох днів у липні поблизу однієї з найбільших водойм Рівненщини – Білого озера, що у Володимирецькому

районі. Особливістю дійства є екологічне спрямування фестивальної діяльності [2]. Обласне свято української писемності та Першокниги «Пересопницьке Євангеліє» (с. Пересопниця Рівненського району) відбулося вперше у травні 2012 року після масштабної реконструкції історичних пам'яток Пересопниці та створення у ньому культурно-археологічного комплексу. Програмою фестивалю передбачено ярмарок сувенірної продукції, дегустацію поліської кухні «Кулінарна спадщина», виставки, виступи колективів у жанрі духовної музики, історичні реконструкції, лицарські турніри, майстер-класи з гончарства, лозоплетіння, соломоплетіння та ткацтва. Фестивалі історичної реконструкції є цікавими не лише для українських туристів, а й для іноземних гостей, оскільки українська історія тісно пов'язана з історією багатьох країн-сусідів. Найвідомішими фестивалями-реконструкціями є фестиваль «Берестецька варта» у с. Пляшева Радивилівського району: захід передбачає проведення історичної реконструкції давньої битви під Берестечком, однієї з наймасштабніших воєнних баталій середньовічної Європи. Програму фестивалю розширює традиційний сувенірний ринок та можливість скуштувати страви української кухні козацької доби. В рамках фестивалю «Волинська мілітарна Одісея» протягом трьох днів діють тематичні військово-історичні табори: «Київська Русь», «Лицарі середньовіччя», «Козаччина», «Перша світова», «Друга світова». Окрім того, у Рівному уже п'ять років поспіль на території козацького табору «Гайдамаки» проходить щорічний фестиваль традиційної козацької культури «Покровський Вітер». Гості фестивалю мають змогу переглянути виставки виробів народних майстрів та скуштувати справжній козацький куліш [1; 2].

Аналіз кількості фестивалів у розрахунку на 100 000 осіб за адміністративно-територіальними районами Рівненської області представлено на рис. 2. Найбільша кількість фестивалів відбувається на теренах Рівненського (включаючи м. Рівне), Заріччянського та Радивилівського районів. Значною фестивальною діяльністю відзначається Демидівський район. Деяко нижчою є кількість фестивальних дійств (3–5 на 10 000 наявного населення) на територіях Дубенського, Дубровицького, Костопільського та Острозького районів. Міста Дубно та Острог є центрами проведення міжнародних фестивалів. Аутсайдерами у розвитку фестивального туризму на Рівненщині залишаються Здолбунівський, Рокитнянський та Гошанський райони. Усі типи фестивалів за охопленням учасників (міжнародні, всеукраїнські та регіональні) відбуваються в м. Рівне та на території Рівненського району. В інших районах області фестивальна діяльність має більше регіональний характер. За ступенем інтенсивності проведення фестивалів виокремимо «піковий сезон», що характеризується найвищою кількістю фестивалів і охоплює травень–червень. «Високий сезон» характеризується високим рівнем фестивальної активності (січень, березень, серпень, жовтень). Зазвичай, зростання фестивального руху пов'язане з народними та релігійними святами, а також з аграрно-обрядовими традиціями. Період дуже слабкої активності у фестивальному туризмі спостерігаємо у листопаді та грудні. «Мертвий сезон» у фестивальній діяльності Рівненщини, як найнесприятливіший для організації фестивальних турів, припадає на вересень і лютий. Отож метою організаторів фестивального туризму є мінімізація впливу на туристичні потоки у цей період.

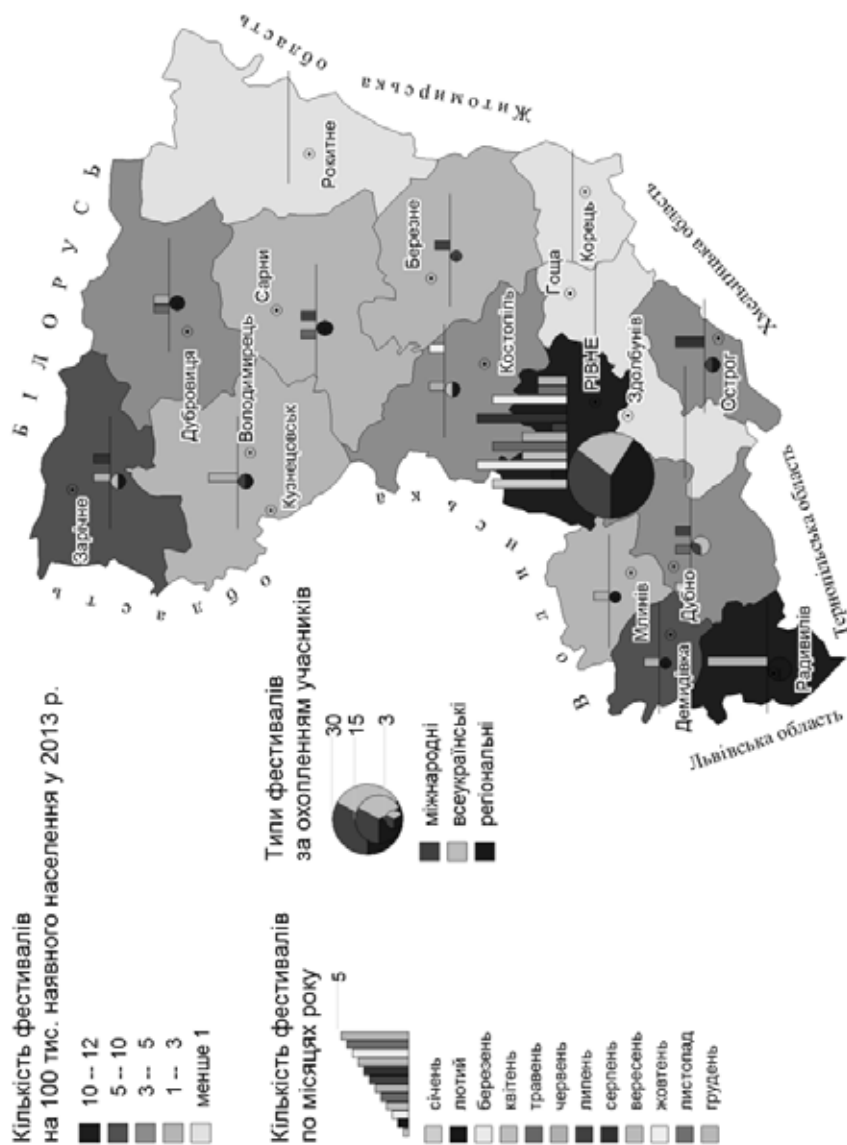

Рис. 2. Фестивалі Рівненської області

Висновки. Отже, регіональна фестивальна діяльність Рівненщини доволі різноманітна за змістом. Саме фестивалі обласного значення становлять найбільшу частку серед усіх фестивалів, що відбуваються на Рівненщині та мають на меті залучення туристів з інших регіонів та країн. Фестивальний туризм є перспективним видом туристичної галузі регіону з невичерпним ресурсним потенціалом, а програми фестивалів є насиченими.

Вони уже сприяють соціально-економічному росту області, популяризації потенційних туристичних ресурсів серед населення. Проте, для перспективного розвитку прибуткового фестивального туризму на Рівненщині необхідно провести детальний аналіз існуючих фестивалів та систематизувати й пересортувати їх за ознакою цікавості для туристів. З метою пропаганди та інформованості туристів доцільно створити інтернет-сайти фестивалів. В області відсутні єдиний центр фестивального руху, організація чи установа, яка могла б координувати діяльність фестивального туризму. Зважаючи на видову різноманітність фестивалів Рівненщини за тематикою, одним з важливих чинників, який позитивно впливатиме на розвиток фестивального туризму, вважаємо створення календаря фестивальних подій регіону. На особливу увагу заслуговує: розробка нових, національно-патріотичних, подієвих заходів, підвищення рівня фестивалів історичної реконструкції; залучення іноземних інвестицій, підвищення рівня та укрупнення вже існуючих фестивалів; розробка тематичних фестивальних турів. Важливою проблемою залишається розвиток спеціалізованої інфраструктури, що й визначає нерівномірність у фестивальній діяльності досліджуваного регіону. На регіональному рівні не розроблено загальних маркетингових заходів просування фестивального туризму, що, відповідно, обмежує їхню доступність до широкої спільноти та недостатньо використовується у туристичній діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Рівненська обласна державна адміністрація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rv.gov.ua/sitenew/main/ua/5819.htm>
2. Рівненщина туристична [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.tourism.rv.ua/>
3. *Яроменко О. В.* Географія фестивального туризму у Рівненській області / *О. В. Яроменко, П. М. Ручка* // Географія Рівненщини та суміжних областей : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Рівне. – 2014. – С. 369–377.

Стаття надійшла до редколегії 12.10.2016

Прийнята до друку 18.10.2016

THEMATIC AND INTRAREGIONAL STRUCTURE OF FESTIVAL TOURISM IN RIVNE REGION

Oksana Yaromenko, Oleksiy Tocar, Tamara Babei

*International University of Economics and Humanities named after Academician,
Stepan Demyanchuk,
12 b, Fabrichna Str., Rivne, Ukraine, 33016,
E-mail: Yaromenko_ov@ukr.net*

The article deals with the geography of the festival activity as part of the tourist product of recreation and tourism sector in the Rivne region that has priority for development. Factors of the festival activity are stated, they determine the content and intraregional structures of the festival tourism, in addition to natural resources, historical and cultural potential, the following factors are: the material, technical and financial support, the level of development of social infrastructure, transport availability, advertising etc. The article describes the spatial and temporal regularities of the festival movement in the region by the number of festivals and scope of the thematic directions. Existing data about the festivals in the region are generalized and systematized. Festival events of local, regional and international importance are analyzed. The types of festival art and the regional centers of the festival tourism in Rivne region are determined. The cities are chosen as regional centers on the principle of conducted scalability and opportunity of a particular event presentation. The program of the festival movement promotion is outlined. A mapping model of species and intraregional structure of festival tourism in Rivne region is proposed. The prospects of the regional festival tourism development are determined.

Key words: festival, region, festival activities, festival tourism.